

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közgazdasági, társadalmi, szépirodalmi s a torda-aranyosmegyei tan. testület hivatalos lapja. — Megjelenik minden szombaton

ELŐFIZETÉSI DIJ:		FELELŐS SZERKESZTŐ: Borbely György.	Kéziratok nem adatnak vissza.	HIRDETÉSEK DIJA:	
Egész évre	4 frt (8 korona)	A szerkesztő-bizottság tagjai, és a lap kiadótulajdonosai:	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.		
Fél évre	2 frt (4 korona)	NAGY OLIVÉR, dr. SZENTPÉTERY LAJOS			
Negyed évre	1 frt (2 korona)	NAGY ALBERT és BORBÉLY GYÖRGY.	A pénzküldemények pedig a kiadó hivatalhoz.		
Papoknak és tanítóknak egész évre 2 frt.		Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kazinczy-utca 7. sz.			
				Egész oldal	20 frt
				Fél oldal	10 frt
				Egy negyed oldal	5 frt
				Egy nyolczad oldal	2 frt 50 kr
				Egy tizenhatod oldal	1 frt 25 kr
				Reklamsora	20 kr

Állami anyakönyvvezetés.

A már törvényynyé vált újrendi anyakönyvvezetés végrehajtását a törvény a belügyminiszterre ruházza. A miniszter a vármegyék közigazgatási bizottságainak meghallgatása után végzi teendőit. Erre nézve az előzetes lépéseket már megtette, kibocsátva kétrendeletét az anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. t. czikk végrehajtására.

A miniszter úr főleg három pontra nézve kér ajánló fölterjesztést: a vármegyéknek anyakönyvi kerületekre leendő fölosztására, az anyakönyvvezetők (szükség esetén helyettesek) megjelölésére és az anyakönyvvezetők mily mértékben való díjazására nézve.

Nagyobb körvonalokban utmutatást is ad. Így megjegyzi pl. hogy kétféle anyakönyvi kerület lehet: némelyik egy községből állhat, mint a város és nagyközség, másik több faluból; egy kerület lakossága ne haladja meg a 3000-et, ha ez több községből áll, ellenben egyközségű kerületeknél lehet akár mily nagy szám, sőt hátrányos volna egy várost több kerületre osztani. — Igen fontos utmutatás az is, hogy az anyakönyvi kerületek lehetőleg egybeessenek a már meglevő közigazgatási kerületekkel, járásokkal, körjegyzőségekkel. Ennek figyelembe vétele megkönnyíti a második pont kívánságát is, t. i. hogy elsősorban községi és körjegyzők legyenek egyuttal az anyakönyvvezetők is; ha egy körjegyzőségből két kerület telnék ki, ott a második anyakönyvvezető a községi bíró, pénztárnok vagy más községi előljáró lenne s csak ha ezek

között alkalmas ember nem találtatnék: ajánlja a miniszter úr erre a hivatalra a tanítókat. Az okleveles néptanítót iskolai végzettsége alkalmassá teszi az anyakönyvvezetésre. A kiknek nincs annyi iskolázottságok, nem jöhetnek e hivatalra. A tudományos képzettség mellett nevezetesebb azonban a kijelölendőeknek erkölcsi minősítések, melyre különösen felhívja a miniszter úr a figyelmet. Olyan egyének legyenek azok, kik a közönség előtt becsülésben részesülnek. — Végül az anyakönyvvezetésért járó díjakat is javaslatba kell hozni, melyek a helyi viszonyok és a jelenkező egyének szerint különbözők lehetnek, sőt vannak tisztviselők, kiknek hivatalukkal együtt jár a díjnélküli anyakönyvvezetés.

Mindezekre a javaslatot ez év márczius 31-éig fel kell terjeszteni a belügyminiszter úrhoz.

Vármegyénk közigazgatási bizottsága e hó 13-án tartott gyűlésén — mint jeleztük volt — tárgyalta már a miniszternek e felhívását. A főispán úrnak és a főszolgabíróknak meghallgatása után a megállapítandó javaslatot a maga idejében felfogja terjeszteni közigazgatásunk a kívánt helyre. —

Kétséget nem szenved, hogy ez új, rendkívül fontos törvény végrehajtásánál körültekintő figyelemmel kell eljárni. Hogy vármegyénkben a remélhetőleg 39—40 kerület olyan helyi viszonytal legyen beosztva, hogy a nép ügyes-bajos elintézéséért ne vándoroljon mérföldeken át naphosszat az új hivatalba — s hogy nyersen a szegény nép megbízható, pon-

tos, lelkiismeretes, becsületes tisztviselőt dolgainak akár ingyenes, akár díjaz elvégzésére.

—y.

A bányoniak gyűlése.

Az új mezőrendőrségi törvény csinált egy kis bajt a bányoniaknak. A birtokosok e hó 25-en gyűlést tartottak, hogy rendezzék a gazdasági viszonyokat. A bányoniak a régi rendszer mellett kívánnak maradni; nem úgy a szomszéd falukból a nagyobb birtokosok, kiknek terjedelmes földjeik vannak a bányoni határon. Ezek különzárolni akarják földjeiket, hogy csak saját magok legeltethessenek azokon s ne a szomszéd emberek is. És ebben nekik igazok van. De a másik résznek is igaza van, és Aranyosvezeknek ez a zöme, ha azt mondja, hogy ő aztán egy pár pántlika földjével koldusbotra jut, ha nincs közös legelő. A különzárolás a nagyobb gazdáknak csupa áldás — és egy kis önzés, a kisebbeknek csupa átok s nagy nyomorúság. Így fogva fel a dolgot a bányoniak kérték a gyűlésen jelenlevő nagybirtokosokat, hogy kimélték őket embersegesen s ne hozzanak be új rendszert; nem sokára ugyanis eljön a tagosítás ideje. A mint látszik azonban nem sokat használt a kérés, mert a felingerült nép hozzávéve azt is, hogy a gyűlés bevégezése délutánra maradt, mikorra egy kis pálinkát is öntött fel egyik másik, olyan erővel rohant a gyűlésterembe futykosokkal és kaczrokkal felfegyverkezve, különösen egy pár kiszemelt nagybirtokosra, hogy — csupán az elnöknek rendkívül higgadt és okos fellépése akadályozta meg a bekövetkezhető nagyobb katasztrófát.

Az elnöki széken dr. Damokos Andor főszolgabíró ült, ki látva a veszedelmet, a gyűlést rögtön föloszlatta, felugrott az asztalra s mindenkinek elegettevő beszédet tar-

tott, mire a népszerű főszolgabíró megélezte. Gál Mór kövendi birtokos, ki eilen a legnagyobb indulattal viseltetett az elebbi egy hirtelen fogással visszavonta előbbi szándékát s hogy ismét nyugalom legyen, a tömeg akaratát nyilvánította. Erre őt is válla kapták. Nem volt ilyen szerencsés Bartha Béni harasztosi birtokos. Ő már csak az elpáholás után vonta vissza szavát. Ez alig néhány másodperc idő alatt azonban elég érdekes dolgok történtek benne s küls. Nagyobb veszedelem nélkül járó ütlegek pillanat alatt hullottak százával; csupán a főszolgabíró s a vele levő Gál László szolgabíró és a két csendőrt nem bántották, előbbiekre tüntetőleg ajánlták védelmüket is. — A két csendőrről azonban megtették, hogy körülfogták őket úgy a sűrű tömegben, hogy mozczeni sem tudtak fegyvereikkel együtt, és ez a szelid és okos legyőgyverezés bizony javára vált a históriának, mert a csendőri hivatalnak csak egy lépés igénybevétele is ilyen felbőszült állapotban súlyosabb eredményeket szülhetett volna. E néhány pillanat alatt a kitől a mere lehetett bujt; még huszar hadnagyok is bujtak a pad alá,*) némelyik szomszéd falubeli ott hagyta kalapját, mások meg egy-egy bányoni sapkával jutottak haza: Harasztosra, Kercsedre, Kövendre és Szt.-Mihályfalvára. A tereméből a kik kifutottak, legrosszabbul jártak, mert ott nem volt ki csendesítse a népet.

Igy futott ki Varga György harasztosi nagybirtokos is, ki ellen a személyes ellenszenv is úgy látszik igen nagy, s ki úgy hallszik, másodmagával volt oka a bajnak, mert mindenkép ő ellene irányult a legnagyobb bosszu; meg is elégedtek aztán a bányoniak, mert Vargát úgy elpáholták, hogy ha megy is gyűlésbe még valahová, de Bányonba több.

*) Tudvalevőleg a bányoniak a katonasvilágban huszárok voltak. Hogy ezek közül jutott-e valaki a pad alá, vagy ki más, nem tudjuk. Sz.

Az „Aranyosvidék“ tárczája

A közelgő vihar.

Távol vihar morajja zug már
E megrémült világ felett:
A lét küzdelme, forrongása
Rettentő zajjal közeleg . . .
A vihar szárnya felragadta
Az utcák lomját, szemétét,
Boszorkánytáncz közt kavarogva
Megtölti sok ember szemét.
De így szokott ez a viharban! . . .
Megtisztul majdan a világ
S az iszapföldre völgy ölében
Aranykálász nő és virág! . . .
Aranykálász a rongyosoknak,
Kik most dolgoznak éhesen
És szigorognak földön hálva
A téli fagyos éjjelen . . .
Kiket gazdájuk addig ismer
Mig verejtékön hizhatik,
Mig izmuk ép, mig munkaképes,
Azontul számba se veszik . . .
Az éhezőknek nem kell Isten!
Sem Isten, sem hon s tudomány . . .
Az éhezőknek csak kenyér kell
Segy kunyhó a hogy oldalán . . .
Még a barom is követelhet
Munkája után abrakot
És félszert, a hol megvonuljon,
Ha dólnak fenn a viharok! . . .
Akarsz-e az emberrel szólni? . . .
Tartod jól előbb az állatot! . . .
Meglásd: a táplált állatember —

Istenről s honról álmadoz! . . .
Szelid lesz ismét, mint a gyermek,
Embert, törvényt — becsülni fog . . .
Dolgozik hiven, vig dalok közt,
Nem lázong többé nem zajong! . . .
De ne kívánd az éhezőkötől,
Az esemény lázas álmait,
Halld az oroszán miként ordít
Ha érzi éhség kínjait?
Az éh vadállat, mért csodálnád,
Ha mar, harap, ordít, rabol? . . .
Az éhség eszménye: a vér, hus —
És kiváltása legnagyobb! . . .
Ha együtt — élzs, ha társadalmad
Egymás javára alkotád,
Legyen igazság már e földön,
Szülessen újra e világ! . . .
Ha föloldoztad rabbillincset
A jobbágyok százezreinek
És földet adtál, hogy kenyérben
Szükséget ne szenvedjenek:
Az iparosok millióit,
A bányák, gyarak népeit —
Odozd fel a rut szolgaságból
Törd össze már bilincseit . . .
Nem kérnek pénzt, nem föld felosztást,
Csak igazságos munkabért!
Fáj nekik — a tőkepénzes,
Hogy rabba teszi a szegényt . . .
A tulajdagság isten átka:
Ezrek éhségnél létesül . . .
A törvény útját miért nem állja? . . .
Ily dolgot ki — miért kerül? . . .
Olvasd a történetek könyvét,
Mutat rá példát a világ,
Mint korlátozták törvény által
Az egyesek gazdagságát . . .
Rotshildokért áll é e föld
És annyi nemzet értök él?

Adótlán pénz a törzsdéknek
Boszszut kiált! . . . vihart idéz! . . .
Vihart . . . mely már mutatkozik
Távol sötétlő fellegen . . .
Im ott borong, im ott közelg,
Mint romboló veszedelem! . . .
Nem halljátok távol zugását? . . .
Mint forr . . . morajlik . . . susterog?
Rettentő haragos kebléből
Már dobja is a villámokat! . . .
Ne várjátok télen kezekkel —
Nyargalva jó szilaj lovon . . .
Jajj nektek, ha váratlanul
Vesztett dühével megrohan! . . .
Rédiger Géza.

*) E költemény évekkel ezelőtt kihagyásokkal megjelent az Ellenzékben. Szerző kívánságára új javításokkal a maga egészében közöljük. Sz.

Emlékeimből.

Legyen szabad az Emlékezés ragyogó szövétnekének világát reá vetítnem az elmúlt időknek egy jelenetére, a mely ottan játszódott le a „Tordai hasadék“ tetején, s a melynek főtenyezője vala nemzetünk legnagyobb regényírója: Jókai Mór. Abban az időben történt ez, a mikor Jókai gyűjtötte a természeti és néprajzi adatokat az „Egy az Isten“ című regényéhez, s a mikor eljött volt Tordára, hogy Toroczkón kívül megnézzé a híres Tordai hasadékot is. Soha szebb és kaczagóbb reggelre nem emlékszem, mint a milyen a Jókai

Mór társaságában a tordai hasadékhoz való kirándulásnak kedvezett! Mosolygott és kaczagott előttem minden, mintha a költészet égi derűje ömlött volna el minden; mintha egy földön tuli égi hatalom vont volna ragyogó diessugárt minden tárgyra, mely csak szemeim előtt föltárult messze és közelben . . . Lelkemen — mint egy varázs szóra — szárnyakat éreztem nőni, melyek segítségével olyan hamar föl szállani tudtam a költészet égi hazájába, hol a boldogság, az öröm karöltve járnak, s a hova a kajánság, az önzés, az irigység stb. behatolni nem képesek, — ezek s ezeknek annyi más iker-testvérei lent maradván a föld porában, csapására a reájuk hallgató emberiségnek.

S e változást, e fölemelkedést lelkennek a föld gőzköréből egy fensőbb légkörbe előidézte a hatás, melyet Jókai Mór szokott gyakorolni mindazokra, a kik folytonosan fényt lövellő lelkének közelében lehetnek. Reám legalább az örökre emlékezetes szép reggelen Jókai ilyen hatással volt, a kiben szemmel láthatni véltem azt a magasztos alkotó erőt, a mely a mikor csak akarja, akkor tud teremteni számunkra szebbnél szebb ideális világokat.

E kirándulásnak minden jelenetét nem akarom itt leírni, hanem megkezdem leírássomat ott, a mikor a „Balika“ várából kijöve, határozattá emeltetett volt: a szik-

bet — hihetetlenül. Még az nap be ment Tordára, feljelentette az esetet — úgy ahogy volt véres orral, s a vizsgálóbíró kihallgatta. Sebei 18 nap múlva begyógyulnak — orvosi vélemény szerint. Varga György intelligens ember, volt járásbíró is, de a nép előtt úgy látszik, kelletlen modora miatt, nem nagy rokonszenyben részesül; mostani katasztrófájában még nevezetesebb az, hogy előbb az asszonyok verték meg vasfogokkal s fazékdarabokkal — mint írják, azután jutott kaczora a sor. — A hely színeről jött levelek közül az egyik így végződik: „Bartha Béni sorát sajnáljuk, mert úgy tudjuk, hogy épen iskolaszéki elnök, ki a tanító fizetésén javítani akar; Varga Györgynek kár volna a halál, mert magtalan ember, templomot akar teremteni, s a képét örökre megváltani.”

A kedélyek lecsillapítása után a főszolgabíró is távozott a faluból s a be nem végződhetett gyűlés eseményeit megjelentette az alispánnak. — *Április 4-ére újabb gyűlés van kitűzve, melyre Nagyszebenből katonaságot rendeltek a hely színeire.* —

Egy némely távolabbi lapnak egy s más téves információival szemben lapunknak, s legközelebb érdeklődőnek jelen tudósítását a lényegre nézve mérvadónak kívánjuk tekintetni.

Leányoktatás.

Felolvastatták a torda-aranyosvármegye tanítótestület tordai főkörének f. é. február 12-én tartott gyűlésén.

(Folyt.)

Nem új mondás s mindnyájan jól tudjuk, igyekezzünk megvalósítani értelmét, hogy a nevelés már a bölcsőnél kezdődik. A leány nevelés, oktatás is a csecsemő korától végig tart az összes iskolák során. Egyikünk se állít ellenkezőt, hogy már az ovódai, az elemi iskolai tanítás, a mely az igazi alap, nem fontos, csak azt hangoztattuk fennebb is, most is, hogy se ez iskolák kerete, se ezek tanulságának kora nem alkalmas arra, hogy a leányoktatás különleges célját, feladatát itt elérhetnők. Erre a magasabb iskolák valók: közép és felsőbb foku leányiskolák.

Mielőtt arra térnék át, hogy ez iskolák mennyiben közelítik meg az elébük tűzött célt, előbb a nevelés, nőoktatás feladatát kell megismernünk.

Csak közel napokban letárgyalt vallás-és közoktatási miniszteri költségvetési országgyűlési tárgyalásokkor Hock János orsz. képviselő következő tartalmas beszédében fejtegette a nőoktatást: Nagyon fontos szerepet játszik közéletünkben a nőoktatás, mert hiszen a nevelésre és az igazság megismerésére joga van a nőnek is. A nőoktatás nemzeti feladat, mert a társadalom műveltségét a nő tartja fenn. A hol nő

szíve műveletlen, ott nem lehet jó család és művelt állami élet . . .

. A nő tulajdonképeni hivatása ugyan a gyermek nevelése, de azért nem egyoldalú annyira, hogy megtagadja a nőtől a külső individuális (.) életet. E célból pedig az általános műveltséget el kell sajátítania, hogy vezetni tudja a társaságot s megőrizze azt a nemes modort, a melyről a férfiak maguk között gyakran megfélemlenek. De erre nem elég a külső, hanem a komoly tudásra van szükség

Az élet nem kíván a nőtől szakképzettséget, de megkívánja azt, hogy korunk szellemét figyelemmel kíséresse és megérthesse. Ha élethivatását elnem érheti, iskolázottságával érjen czélra.

Hogy a leánytanítással gyakorlatilag s irodalmilag foglalkozók véleményét is idézzem, felhozom dr. Kerékgyártó Elek fővárosi polg. leányiskolai tanár székfoglaló érlekezését, melyet Magyar Paedog. Társaság 1894. é. okt. 20-iki gyűlésén tartott. (Megjelent a Magyar Paedagogia 1895. évi januári számában.) „Élénk színekkel meggyőző érvekkel sürgeti a leánynevelés, oktatásnak a családi élet szerinti berendezését. Csak akkor tartja azt eredményesnek, ha a családi életben gyökerezik, ha annak szolgáltatában áll. „Részemről őszintén bevallom,“ így szól dr. Kerékgyártó, „én legjobban szeretném meghagyni a nőt a családi körnek s mindég mély részvét fog el azok iránt, a kik a nyilvános pálya ezer fáradsámaival, keserűségeivel kénytelenek megküzdeni. Sajnálom őket nemcsak azért, mert nem ritkán minden támasz nélkül, önmagukra hagyva kell küzdeniök azért a helyért, a melyet elfoglalni és megtartani akarnak, hanem leginkább azért, mert tudom, hogy abban a küzdelemben annyi szép illúzió, annyi naiv bizalom, boldogító hit megy veszendőbe s kárpótlásul nem jut más, mint a küzdelmes kenyér. — De látom, hogy napjaink ezerféle szükségleteink kielégítésére nem elég maga a férfi; a férfinak segítségül kell hívnia a feleséget, az apának a leányt; a házasságok száma nem emelkedik s a férj nélkül maradt leányok száma növekszik, tehát gondoskodnunk kell hogy leányaink számára is mentől több kereseti forrást nyissunk meg. De a szakiskolák is, legyenek azok önmagukban bármily kitűnőek valódi eredményeket csak az esetben érhetnek el, ha leányiskoláink nagy tiszteletben tartják a családi élet követelményeit s több és jobb nevelést adnak a növendékeknek.“ —

A „Család és Iskola“ folyó évi febr. 1-éji számában Papp Gábor tollából ezeket

olvassuk: „A családi tűzhely, mely eddig egyedüli végcélja volt a nőnek, ma nem nyújt elég biztosítékot a megélhetésre. Az életviszonyok átalakulásával nagy számmal vannak olyan nők, kik legnagyobb képzettségük mellett támasz nélkül vannak. Hangosan követelik a társadalomtól, hogy tehetségükhöz mértén őket is lássa el, adjon nekik szerepet és munkabért, mely tisztességes megélhetést biztosítson.

Felsorolhatnám, hogy csak az egy Angliában áll. hivatalnoknő 9546. városi hiv. 3017, telefon és távirásznő 4356, misszionárius és egyházi szónoknő 4104, tanító-tanárnő 142.375, gyógyszerész 1340, orvos 101, más tudományos pályán működő nő 465, az ipar és keresk. terén pedig az összes népesség között 10% a nőkből kerül ki, keresi meg a kenyerét. (Család és Iskola 1895. február 1. sz. 24. lap.)

Csak alig egy éve, hogy a leány gym-názium terve felvételén, több szak- s napi-politikai- társadalmi lapban legkitűnőbb íróink foglalkoztak a nők eddigi nyilvános szerepléssel, munkakörével. Hogy hány oly körben, szakban is kitűnően képzett nő van közöttünk, mely ez idő szerint a férfiak részére van fenntartva, van köztünk is s mennyivel több külföldi országban, ennek felsorolását ezerral mellőzve, csak utalok ezt a kérdést legbehatóbban tárgyaló Nemzeti Nővelés utóbbi 2 évfolyamára.

Fentti vélemények, mozgalmak rövid felemlítéséből egy vég következtetésére jutunk. Csak az lehet a leányoktatás feladata, hogy a nő is láttassék el a mai kor színvonalának, követelményeinek megfelelő általános műveltséggel. A kereszténység elterjedése a nőt a férfival egyenlő rangú Isten teremtményévé tette. Csak úgy lehet a nő a férfi sorsának hű osztályosa, csak úgy értheti meg törekvéseit, lehet terveiben, tetteiben segítőtárs, ha műveltségben nem áll a férfi mögött. Műveltség nélkül a nő tehát már nem maradhat.

De az is tagadhatatlan, hogy mind több nő kényszerül kenyérkeresetre. Erre a lehetőséget megadni a leányoktatás másik feladata.

Minél több oldalú képzést kíván a nőtől az élet, minél sokoldalabb érvényesülésük válik szükségessé, annál nagyobb szükség van a család örködő, támogató nevelés oktatására. Azon nevelési, vezetési aktus, mit az ember a család, az otthon köréből, a művelt lelki szülők, testvérek részéről hoz magával az életbe, még az aggkorban se maradnak el. Semmi se oly feltűnően kirívó, az életbe annyira ki nem pótolható mintha valaki otthon nélkül, avagy rossz otthonban nő fel. Az otthonnak a nő me-

gitó napja, az anya szeretete, fennkölt lelkes megismerése a gyermekek lelkét is. Az énekelte meg egyik jelesünk, hogy „Nézd meg az anyját, vedd el a leányát!“ — családi élettől sohogy se akarjuk elvonni leányainkat, az iskola adja meg a szükséges ismereteket, melyekre, mint a társadalom egy művelt, esetleg kenyérkereső tagjának, szülősége van; de az otthon mindig ott legyen mint a mely első sorban hivatott a nevelésre. Nem zárkozzunk el azon kötelmek teljesítésétől se, sőt mindig sürgettük, hogy nagyobb mértékben vegyük tanítói feladatunk sorába, a mely kötelmek reánk, mi nevelőkre is várnak. De miként az iskolázás, nevelés-oktatás feladata, célja elsősorban az egyén boldogságának előmozdítása emberileg való biztosítása, a leányoktatás neveléssel még erősebben lép előtérbe cél. —

(Folytatása következik.)

„Egészségügyi bajok a járai járásban“

Szívesen vesszük illetékes közlőtől az alábbi választ, mely részben megerősít, részben módosít és megcáfol. Mi annak örülnénk, ha előbbi közlésünk minden jótát gyökerestől megcáfolhatná.

Válasz.

Az „Aranyosvidék“ f. hó 9-én megjelent számaon „Egészségügyi bajok a járai járásban“ feliratu cikk vonta magára érdeklődésemet, s olvasása közben oly kellemes érzés lepett meg, mint az egyszeri kálmán papot, ki nagy pomologus volt, s hogy nyáját a gyümölcstenyésztésre szoktassa, ingyen oltványokat ígért liveinek, — de senki sem vette igénybe; pár év elteltével észreveszi, hogy a hűvek lopogatják oltványait, ekkor mosolyogva jegyezte meg „czélt értem“, — Ép így örülök én is, hogy valahára a nagy közönség is érdeklődik a közegészségügy iránt s feljajdul, hol bármely hiányt vagy fogyatkozást lát, mert én e jelenséget kulturális viszonyaink javulásának s fejlődésének tekintem.

Ily szempontból tekintve az említett cikket, megjegyzés nélkül hagyhatnám, de mert a t. levelirő „ama hiteles uri ember“ állítása szerint Torda-Szt-Lászlón még most s vannak „boszorkányok“ (pedig Kálmán királyunk szerint: de strigis, quae non sunt...) kényszerítve érzem magamat az igazság szövevényével az említett cikk sorai közé bevilágítani, azon szent meggyőződéssel, hogy azok az ominózus „boszorkányok“, kik ezerfele jófívet összefűznek az ústben „ugyszintén a lódoctorok“) is seprunyélra üve eltűnnek nem csak a t. cikkíró pennajáról, hanem Szent-László vidékéről is.

lahasadék tetejére fölhatolni. S oly nehéz volt ez a fölhatolás! Hogy hány stációt tartott költőnk, a míg a tordai hasadék tetejére kiérkeztünk, azt nem tudnám megmondani. Minden nagyobb és árnyat nyújtó bokornál igyekezett a megnyugvás édes mézére reá találni, s minden bokor, a hol Jókai ezt kereste, nem csak ezt nyújtotta egész készséggel, hanem e mellett még ígéretet is tett, hogy reá fogja birni a kis szellőt, a mely gyakran ott zsong füleiben — az ágak között, — hogy ezután mindég tündér-regéket suttogjon a költő emlékére, s ez édes suttogást bizonyára még most is mindég hallja minden bokor, a hol egykor Jókai megpihent; — s ez olyan jól eshetik annak a kis bokornak ottan a tordai hasadék oldalán, magános életét boldoggá téven az. . .

— Mielőtt a tetőre érkeztünk volna fel, a honnan — tiszta nap lévén — oly elragadóan főséges kilátás tárult fel előttünk: alkalma volt Jókainak érdeklődéssel szemlélni azt a vidéket is, a melyet a három Peterd, s a hát-terben már nem messze a kezdődő havas és a köklő szikla hegységek közül kiemelkedő toroczka. „Székelykő“ látképe nyújt, s ez a szemlélődés aztán komoly figyelemnek adott helyet, a midőn hallotta, hogy amott szinte a tordai hasadék végénél egy meglehetősimá helyt fekvő oláh községet talán nem is olyan régen egészen magyarok laktak; volt templomjuk is; míg most már egy-két magyar

család kivételével az egész község lakosága oláh; a magyar templom is elporlott az idő „vaskos lábnyomától.“

A hegymászás szinte 4 órát tartván, nem csoda, hogyha az utolsó megnyugvási helytől kiindulva most már — sima térséggé változván át a hely a hasadék tetején, nem állapodott meg karavánunk, a míg csak a hegytetőn a kitűzött helyre meg nem érkezett. S mekkora nagy volt a meglepetés, a mely itten Jókaira várt. Mert mi történt? Talán valami csodaszzerű dolog történt volna-e, a mely lehetetlenségben nem hívó emberi lélekben kételyt támasztott volna a dolgok folyásának természetes rendje iránt is? . . .

Nem történt semmi csoda, bárha a szemünk előtt feltáruzó tünemény olyan csodaszzerű volt. Mert alig, hogy fölérkeztünk a tordai hasadék tetejére, föltáruván előttünk a végtelenségnek szemmel befogható kis része, a melyre a teljes pompájában ragyogó nap öntötte alá arany sugarait, — egy sáterszerűvé átalakított hely oly hívogatólag integetett felénk; mintha monddta volna: „jertek . . . jertek ti éhes sápadt emberek; nállam fölhaláljátok mind azt, a mi után olyan erősen vágyakoztatok.“ S mi volt, a mi után mi s különösen Jókai olyan erősen vágyakoztunk? A kenyér! — mert éhesek voltunk nagyon. S kik voltak azok, a kik Jókai Mórnak azt a meglepe-

tést szerezték, hogy a tordai hasadék tetején, a hol a madár sem jár, nem találván ott semmi táplálékot, egy zöld ágakból alkotott sátor várta a 4 óráig tartó hosszú utban kifáradott költőt egy dúsan fölterített luculusi asztalhoz? Tudni nem lehetett; de az igaz volt, hogy a sátor hívogatólag elöltünk állott, megrakva szemnek és száznak kedves tárgyakkal: tordai pogácsával, kofa pecsenyével stb. és a mi fő volt ezekben: tordai jó borral. S mi volt a varázserő, a mely ezeket a tárgyakat éppen akkor varázsolta az éhes költő elébe, a mikor arra igazán szükség volt? A Jókai iránti határtalan tisztelet és szeretet s a szellem fősége iránti hódolat, a mely keresve kereste Tordán is az alkalmat, hogy erről tanubizonyoságot tegyen. Jókai tordai hasadéki útjának a hire a szomszédos községekben is elterjedvén, nem lepett meg a mikor a tordai hasadék tetején már a lucullusi ebédnél lévén megtelepedve — innen is onnan is gyülekezni láttuk a szomszédos községek oláh lakóinak egy kis részét: oláh legényeket, férfiakat, szépen kiöltözött oláh fátákat (kiken Jókainak is akárhányszor meg-meg akadt a mindenben szépet kereső szeme) és asszonyokat. Megvallom: eszembe jutott ezen dolgot látva a különbség a mult és jelen között; a multban (1849-ben) itt ezen a helyen, a mely „monasteria“ nevet visel, gyült

össze az oláhság egy része egy akkor még létező kápolnába — romlást és bosszút esküdven a magyarok ellen: s most a jelenben, talán annak a multban bosszus oláhnak a maradéka — a költő hire által indítatva — feljön ide a „monasteriára“, hogy ezen tisztelt nyujtással az engesztelő áldozatot mutassa az elődök bűneiért annak a költőnek, a kiből a magyar nemzet törek vései és aspiráció — a hazában létező külföldi nemzetségek javára is — a leg-szebb kinyilatkoztatást nyerték meg.

Jól esett Jókainak ez a tisztelet adás; talán még jobban, az mint étel, a melyből azonban bőven kivette ő is a maga részét. És azt hiszem, miszerint a mult édes emlékei is — felmerülvén azok lelkében — nagyban hozzá járulhattak ahhoz a magasfoku lelkesedéshez, a mely a tordai hasadék tetején egy W. D. által megkezdett poharköszöntés alkalmából szívében oly magas lángra gyúlt; mert a poharköszöntésre fölállott Jókai és mondott ő is poharköszöntést olyant, a melynek minden szavából a valódi érzés melege sugárzott ki s melynek minden szavába eszme, eszmét követett. Jókainak e beszéde egyike volt költői lelke legszebb alkotásainak. Bele volt foglalva e költő beszédbe a tordai hasadék, hasonlatképpen a magyar alkotmány visszaállításá előtti állapotokra, a mikor Erdély és Magyarország ketté volt

E kis reflexiók után térjünk a cikk érdemére.

Teljesen osztozom t. cikkíró ur panaszának jogosultságát oly értelemben, hogy Szt. Lászlón egy kórorvosi állomás rendszeresítendő, mert a járai járás területén, — melynek 27 községben és 9 pardiában elszórt lakossága 14324 van, — csakis egy orvos van s ez a járai orvos, holott az 1893. évi közegészségügyre vonatkozó belügyminiszteri jelentés adatai szerint az egész ország területére vonatkozólag a vármegyékben minden 4854 lélekre esik, illetőleg jut egy orvos.

Ezen enormis aranytalansághoz járul, hogy Szent-László a járai orvos székhelyétől 20 km. távolságra van, ily távolság mellett a betegeknek eredményes gyógykezelése — különösen diphteriánál — lehetetlen, mert itt a *conditio sine qua non* — az esetek túlnyomó számában a gyors orvosi segítség. Mar pedig ily viszonyok közt nem csak a szegény ember jut nehezen orvoshoz, hanem a vagyonosabb is bele nyugszik „Isten akaratába”?

A körjegyzőtől 1894. évi november 3-án érkezett meg a jelentés, hogy Szent-Lászlón a diphteria fellépett. A járás orvos 4-én és 5-én két kóresetet talált, még pedig 97. és 185/a házszám alatt; 7-én a járási főszolgabíróval ujjalag kiszált, a szükséges gyógyszerket minden alkalommal magával vive megmutatta és begyakorolta a halott kémet, miként bányák az elegendő mennyiségben ott hagyott gyógyszerrel — 5% vashalvag oldat — s kötelességévé tette a halottkémnek, hogy a betegek torkát naponta kétszer ecsetelje. A diphteria kiütése napjától december 31-ig tizenegyszer volt Szent-Lászlón a járás orvos pedig egyidejűleg Kisbányán, Kákován és Alsó-Járában is uralgott a diphteria — a községi bíróval — csendőrséggel mellett házról-házra járva kezelte a betegeket s egyidejűleg meggyőződést szerzett valjón teljesít-e a halottkém a rá bízott tisztelet — és az elrendelt óvintézkedések miként foganatosítottatnak.

Az olvasó méltán kérheti, valjon a sok lot- és futásnak volt-e eredménye? Felelet: semmi; ha ugyan eredmény számba nem livesszük azon szomorú orvosi tapasztalat újabb docéját, hogy a nép a járványos és ragályos betegségekkel szemben nem csak teljesen indolens, hanem valósággal örül, ha a kenyér pusztító szama apad a náznál. Ez állítás nemilcentia poetica, hanem szomorú igazság! hisz daczára annak, hogy a járás orvos kiszállásai alkalmánál szegényt és gazdagot egyaránt „díjmentesen” kezel, mégis csak egy ember találkozott, egész Szent-Lászlón, Gebe István pénztáros, ki az orvost diphterías beteghez hívta, míg a többi betegekhez kalauzusi szolgáltatást a piros czédulás — fertőzött ház.

valva, bele volt foglalva e beszédben a tordai hasadék tetejére feljött kis olah nép csoport stb. stb. Nem csoda tehát, ha Jókai beszédét zajos éljenzés követte, s a melyre élénk viszhangkeppen felelt vissza az oláhok „szeterejászke” fölkiáltása. Még el sem hangzott jó formán az élénk viszhangot keltet éljenzés s már újra fölcsendül egy elhalt barátom (Pálfi Károly) ajkain a lelkesedés erejével elotörő szó, a mely végbefejezésül ismerősi tohászba olvadt át, kérve mindnyájunk nevében a természet nagy alkotóját, hogy a „jelenlét költő regényíró, nemzeti irodalmunk javára és dicsőségére ajánldokozza meg legalább is még annyi évekkel, hogy író munkássága 70 évre terjedhessen . . .” mire Jókai így válaszolt: *Elég lesz, ha ez a 70 év születés idejétől számítva következik is be, s míg ezen megjegyzést tette, lelke bizonyára ottan röpkedett akkor az édes otthon körül, a jó és hú feleség iránti szeretet sugarát ömlesztve a házra és annak akkor még élő kedves asszonyára.*

. A költő és regényíró életidejének 70 éve — nemzetünk nagyjai és kicsinyjeinek öröme — *ime már betelt!* Vajha engedné az ég, hogy egykor — a tordai hasadék tetején elhangzott ismerősi tohász — hark megfellelőleg ehez a 70 évhez járuljon hozzá legalább is még 30 év, a mely gazdag legyen örömhöz, boldogsághoz és ragyogó legyen továbbra is nemzetünk irodalom mezején kivívott sikerek által kiérdemelt dicsőségben! . . .

Nagy Albert.

Volt ott orvos és gyógyszer „ingyen” de hiányzott a jóakarát, a gondos szülői ápolás, — nem látott ott senki „édes anyai könnyet” s a haldokló nyögése siket fülekre talált.

Ottani tartózkodásom alatt többször összejöttem minden intelligens emberrel, de sem ezek, sem pedig az előjáróság említést nem tett arról, hogy ott a betegeket „lódoktor” látogatja, avagy gyógykezel, s így a t. cikkíró ur vagy a halottkémek tekintet „lódoktornak” (gusztus dolga) vagy pedig a lódoktor ép oly képzelte személy, mint a milyen ismeretlen valami azon „óvoda helyiség, hol sok oly szert tartanak, melyek csak orvosi kezelés és felügyelet mellett volna ott tarthatók”. Talán összetéveszteni méltóztatott az óvodát a szertlászó VI. oszt. állami elemi népiskolával, mert ez utóbbiban bizonyos hely desinficiálására csakugyan van carbol, meg pedig kellő felügyelet alatt.

Teljesen igaza van, hogy „serummal” kísérlet nem tetetett, de nyugodjék bele a t. cikkíró ur ama ridég ténybe, hogy abban az időben „gyógyszerum” nem állott az alispáni hivatal rendelkezésére, mert különben november hó 8-án 2523—894. szám alatt felterjesztett kérésünkre biztosan köldött volna.

Hogy M. Fenesen a kórorvos „pillanatnara” rendet csinált s alig egy pár gyermek pusztult el, felette örvendetes jelenség, de ez így általánosságban mondva nagyon hasonlít a „Delphi jósda” oraculumaihoz, melyek a szerint a mint mondva, értelmezve vagy plane leírva vannak, mást és mást jelentenek. Méltóztatson t. levelező ur elhinni, hogy a ragályos és járványos betegségek elfojtására, tejedésének meggátolására vonatkozó „bürokrátikus intézkedései a főszolgabíroságnak” e vármegye területén ép úgy, mint Kolozsvármegyében a belügyminiszternek 1879. évi 13.340. illetőleg 1893. évi 10.395. rendeletein alapulnak, s azok betartásáért egy a főszolgabíró, mint a járás orvos felelős.

Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy jelenben belügyminiszter ur ó Nagyméltóságának 1894. évi december hó 21-én 94.955. sz. alatt kiadott magas rendelete irányadó a diphteria járványnál, ez pedig még szigorubb.

Bizony páratlan curiozum lenne, ha úgy volna, hogy „a járvázi gőzfűrészgár” kezelése beteg munkásait ahoz az ominozus lódoktorhoz küdené meggyógyulni, holott „a munkásnép bérebol orvosdíj czimén ezer forintnál többet von le, hogy legyen rendelkezésül — talán a lódoktornak — s végül kéri, „hogy adott esetben a járai főszolgabírói hivatal megindította-e a szükséges vizsgálatot?”

Hát bizony ezt a vizsgálatot mind a mai napig elmulasztotta megindítani a főszolgabíró, s azt hiszem, hogy meg sem fogja indítani, lévén neki biztos tudomása, hogy a gőzfűrészgár igazgatója a gyelui orvosnak 240 frt évi tisztelet díjat ad, hogy a hozzá küldött beteg munkásokat gyógykezelje; ezenkívül szükség esetén a fuvar-díj felszámítása mellett ki megy a telepre is, nem úgy 2—3 hónapban egyszer, hanem a mint azt a szükség magával hozza.

Megsagom a t. levelező urnak, hogy a mult ho folyamán a fűrészgár igazgatója azon irogeret tette, hogy az eddig is fizetett 240 frt orvosi tiszteletdíjat, ha Szent-Lászlón kórorvos lesz, oda fizetne, míg az uradalom főreése azt 300 frtra kiegesziteni igérte, s miután 1894. évi december 21-én 2954. sz. alatt a főszolgabíró kellően indokolt fölterjesztést tett az alispáni hivatalhoz, hogy Szent-Lászlóra okvetlen egy kórorvosi állomás rendszeresíttessék.

Tehát jövőre jó lesz nem bolygatni és bekén bagyni a dolgot, mert ily cikkekekkel a gyár igazgatóját figyelmenessé tehetjük, hogy a lódoktor kevesebbe kerül, s akkor mindnyájunk óhaja, hogy Szent-Lászlón kórorvos legyen, nehezen valósulhat, mert 300 frt fizetés és 200 frt átalányért pályázó nehezen akad, — míg ha nem cikkezünk — lesz az orvosnak különböző címeken fizetése 800 frt, ily állomásra pedig rendszerint akad pályázó. *)

*) Mindazonáltal az esetleges „lódoktor” létezésének telemítése nem akaszthatja meg a dolgot, Szerk.

Ha ez ártatlan tinta fröcsökkel bár csak egy jottával is előbbre vittük volna egy kórorvosi állomás rendszeresítésének ügyét Szt-Lászlón; úgy nem sajnálom az elhasznált papírt.

Dr. Dávid Lajos.

Nyilvános számadás.

Az 1895. február 16-án megtartott *Jelmestélyről*:

Jegyekből bejött 279 frt 15 kr.

Felülfizetés 70 frt 30 kr.

Összes bevétel: 349 frt 45 kr.

Ebből a kiadás 130 frt 86 kr.

Tiszta jövedelem 218 frt 59 kr.

Ez alkalommal felülfizettek: Dr. Papp Samu, Vargason Ferencz 10—10 frt, Timbus Albert, Toroczka Lajos 5—5 frt, Lusztig Károlyné, Kutassi József 3—3 frt, Harmath Jenő, Bors Albert, Székely Miklós 2—2 frt, Scharl Vilmos, Dick Jakab, Imecs Dénesné, ifj. Kleinhempel Flórián, Velits Ödön, Bornemisza Gyula, Kimpel Antal, dr. Damokos Andor, Beteg Jenő, Mike Márton, Téglás István, Bogdánffy Lajos, Tarsoly Gábor, Fried Farkas, dr. Horváth Miklós, Nagy Olivér, Osztián Géza, Karácsoni Lajos, Asztalos Gábor, Ekkart Annus, Gombos László, Szent királyi Lajos, Király József 1—1 frt, Boér Dénes, Kimpel Ferencz, Németi József, Velits Károly, Csiky Aladár, dr. Szentpétery Lajos, Kleinhempel József, Placintár Károly 50—50 kr, Borbély Miklós, Székely László, Ábrahám Emil, Dániel Józsefné 20—20 kr, Duló Janosné 80 kr, összesen 70 frt 30 kr.

A nemes czél elérésében jótékony adománnyal segítségünkre jövő nemes lelkű emberbarátoknak e szép siker eléréséért hálás köszönetet mond a rendezőség nevében

Imecs Dénesné

br. Josinczy Berta,

rendező elnök.

Felhívás a millenium ügyben.

Miután visszavonhatatlanul elhatározott, hogy a milleniumi kiállítás a jövő 1896. évben megtartatik s annak sikere érdekében a bejelentések mielőbb eszközöndők a pysikai idő hiányzik, hogy minden egyes gazdátársunkat külön levélben kérésük meg a kiállítás részvételére érdekében, a legnagyobb nyilvánosságot választottuk, hogy gazdátársainkat a reánk bízott csoport (VI. csoport I. alcsoport. B. osztály trágyszerek) részvételére tájékozzuk és a kiállítandó tárgyakra figyelmüket felhívjuk.

Mindenek előtt kérjük, hogy a szükséges felvilágosításokért és a bejelentési iwekért a főcsoport elnökségéhez (Budapest II. ker. főut. 6. sz. III. emelet) forduljanak valamint kiállítási szándékukat a bejelentő iv beküldésével legkésőbb f. év márczius hó 10-ig nyilvánítsák.

Kiállíthatók, trágya és kompost-telepek mintában vagy rajzban leírással és költségvetéssel együtt, valamint a trágya kezelési módja, az így szerzett tapasztalatok és elért eredmények.

Ehez tartozik, ha a trágya kezeléshez az istállóban vagy a telepen conserváló szerek alkalmaztatnak. Az ez által elért eredmények graphikai táblázatokban tüntetendők fel. —

Az emberi ürülék alkalmazás módjai. Az ez által elért termés eredmények graphikai rajzokban állítandók ki.

A marhavér s egyéb városi hulladékok alkalmazási és kezelési módja és az elért eredmény graphikai rajzban feltüntetve mutatandó be.

Szintugy a koncentrált marha vagy sertés trágya alkalmazása és az elért eredmény ugyan ily módon.

Kiállítható általában minden a trágya-zással a gabona felék, takarm. neműek s egyéb culturnövények termelésében elért eredmények, akár a termények egész növényzetben vagy magvaiban, fényképészeti felvételekben vagy világosan szemléltető graphikai görbékben vagy bármely más ábrázolati mód szerint készült oly táblákban melyek az

egységesen elfogadott színekkel ábrázolják a négy főnövény tápszert u. m.

Nitrogén = fekete.

Phosphorsav = sárga.

Kali = vörös.

Mész = kék színben.

A magvakból legfeljebb 5 klg, a takarmány felékéből és egyéb növényzetekből kevés helyet foglaló kévécskéek állítandók ki.

Budapest, 1895. február 5. Hazafiúi üdvözléssel. Hetényi G o t h á r d Sándor s. k. Baranyai István s. k. csoport biztosok.

Különfélek.

Megyei közgyűlés.

Meghívó. A méltóságos gróf Bethlen Géza főispán úr f. é. február hó 22 én 86—895. sz. alatt kelt intézkedése következtében Torda-Aranyosvármegye törvényhatósági bizottságát f. é. márczius hó 12 én d. e. 10 órakor kezdődőleg Tordán a vármegye székházánál tartandó rendkivüli közgyűlésre ezennel összehívom. A közgyűlés egyetlen tárgya: hat új körjegyzőség felállításának elhatározása. Rédiger Bela, alispán.

A nagyfontosságú kórházbál ma este lesz a vármegyei ház termeiben.

A megyei tanítótestület központi választmánya Volenszky Gyula elnöksége alatt február 20-án rendes havi gyűlést tartott, melyből kiemeljük a következőket. Vadadi József főszervezésében megjelent „Magyarországi Tanítók és Tanítónők ezredéves albumát egy példányban megrendeli és a tanfolyamát és a tanítókat arcképe s életrajzával rész vesz szellemileg is a vállalat támogatásában. A megyei földrajza egy pályázati tervezet érkezett, hosszas vita indult meg felette, de végre is, hogy igazán maradandó, becses alkotás legyen a tervezett mű, kiadja a tervezetet a köröknek is, kikérve véleményüket a földrajz tanítás és a megyei földrajzi tankönyv elveit illetőleg. A monografia anyagának összegyűjtésére a kérdőívek készülnek, de addig is az elnökség a lap utján előkészíti az ügyet.

Hymen. Mandola Viktor városunk szülöttje, magy. áll. vasuti távirás február 24-én esküdt örök hűséget Reisser János lugosi mérnök művelt és kedves leányának Annának.

A nemes tett. A maros-bogáti iskolában mintegy 217 tanuló összebeszélt, hogy miként segíthetnének a szegényeken. Hushagyó kedden, mikor tudvalevőleg nagy vacsorákat szoktak csinálni az emberek — mindenik iskolás gyerek egy halmaz süteményt, kenyeret és húst tett felre; másnap a tanítók felügyelete alatt összerakták, s a falu szegényei között kiosztották. A szegények könyves szemmel fogadták a jószívű gyermekek adományait.

Egy jó osaladból való fiu a Harmath J. könyvnyomdájába felvételük.

A tordai tűzoltó testület balja 13-án volt; a farsangi időszaknak utolsó s egyuttal a legjobb balja volt ez. Tulsokan nem voltak, mint a megelőzőkön, s éppen ez kedvezett a mulatságnak. A táncsterem azért teljesmértékben tele volt, hogy a jó tűzoltó testület még anyagilag is támogatva legyen. A közönség nagyobb részét azok tették, kiket az előző mulatságokon nem igen láttunk. Az estély szép sikeréért megemlítjük ifj. Kimpel Flórián nevét, kit a tűzoltók a parancsnokság tagjai közül a rendezőség elnökének választottak volt meg. Nagy munkát fejtett ő ki rendező társával, hogy azt a beomlással fenyegető ronda épületet felzúfrázzák, hogy a poloskák udvarából a polkák palotáját építsék fel. Az sem utolsó érdemük, hogy a tordai Józsinak és az alföldi jött Kálmánnak fuzionált bandáját kerítették elé, kik szó nélkül törekvő muzsikások, s kiknek rythmikus muzsikájok mellett az az érdemük is megvan, hogy egy kis vérkeringést csináltak a tordai hegedűsök között. Nappal szorgalmasan tanulnak s mindenik első akar lenni, Józsi is, Kálmán is, Laji is. Legyenek mindhárman első a jobban, s jók a hegedűben, mint a Jakab és Fodor-féle gyögybor — a Vasutvendéglőben . . . s a tordai malacz — a „rég Kaszinóban”. Végre, hogy a jelenvolt aszszonyok és leányok névsorának hagyományos közlésével se maradjunk hátrálékosok, ime: Özv. Monitoritz Józsefné, Kovács Adél, id. Kimpel Flóriánné, Szaniszló Anna, Biró Kata

kó Sámuel, 20 kr. Borbé Lajos 13 kr, Shus-Kovács Kata és Juli, Dulló Jánosné, Balla Mari és Ilona, Kimpel Antalné, Nagy Józsefné, Ferenczi Ferenczné, Farkas Jánosné s leánya Vilma, Réner Ida, Vincze Béláné, Fodor Sándorné, Sipos Béláné, Zöld Jánosné, Zöld Ilona és Lila, Zalányi Jánosné, Zalányi Kata és Zsuzsika, Viski Károlyné, ifj. Kimpel Flóriáné, Zalányi Györgyné, Váradi Dánielné, Bölöni Victoria, Papp Anna, Kovács Tamásné, Zalányi Jánosné, Szász Regina, Ferenczi Árpádné, Zalányi Miklósné, Bacsoni Mózesné, Borbély Györgyné, Flachbart Károlyné, Bőjte Lajosné s leánya Biri, Elekes Kata, Káracsosny Lajosné, Szabó Etelka és Vilma, Csipkés Ödöné, Günczi Kata, Günczi Jánosné, Timbus Jánosné Tóth Ilka, Viski Róziáné, Viski Sámuelné, öz. Palkó Sámuelné s leánya Marici, Farkas Mártonné, Balla Mártonné, Törös Jánosné, Szigethi Sándorné, Bibza Gáborné s leánya Giza, Ország Anna, Drosdovits Sándorné, Spatz Mártonné s nővére Giza, öz. Günczi Sámuelné s leányai Kata és Etel, Kleinhempel Lujza, Nagy Ferenczné, Miklós Róza, Barra Gáborné, Szabó Zsuzsika és Juli, öz. Szabó Ferenczné, Subutz Mihályné s leánya Eszter, Dénes Róza, öz. Miklós Józsefné s leánya Róza, Debreceni Györgyné s leánya Viktoria, Sós Józsefné s leánya Anna, öz. Szaniszló Zsigmondné, Boné Józsefné s leányai Anna és Ágnes, Czeglédi Lászlóné s leánya Etelka, Pap Gáborné s leánya Anna, Magyarosi Sámuelné s leánya Biri, Fodor Ferenczné. stb.

Felülfizetők a tüzoltó-testület bálján: Dr. Papp Samu 10 frt, Wargasson Ferencz 5 frt, Dr. Wolff Gyula 4 frt, Velits Ödön, Dulló János, ifj. Kimpel Flóri 3—5 frt, Losonczy Józsefné 2 frt, dr. Domokos Andor 1 frt, dr. Bogdány Lajos 1 frt, Timbus Albert 2 frt, Fodor Domokos, Mártoni János, Weress Ferencz, Érsek Lajos, Biluska Antal Szigethi Cs. Sándor, Csipkés Ödön, Ferenczy Ferencz, Jakab Gergely, Kazacsai Antal, Doleschall Aladár, Gegesi Samu, Kimpel Antal, Bergai József, Balla Lajos, Ferenczi Árpád, Drosdovics Sándor 1—1 frt, Borbély György, ifj. Hegedüs Ferencz 50—50 kr, ifj. Barducz Ferencz 20 kr, Biluska Gerő 50 kr, Borbély Miklós 20 kr, ifj. Kleinhempel Károly, Mike Márton, Hermann János, Szaniszló Albert 50—50 kr, Tarsaly Gábor 1 frt, Mészáros Vilmos 20 kr, Nagy József, Spacz Marton 50—50 kr, Jakobi Ferencz 40 kr, Flachbart Károly 50 kr, Bernád és Polonyi, Kovács István 1—1 frt, Harmath Józsefné 2 frt, Fodor László, Barla Domokos 1—1 frt, Lipovics Ferencz 2 frt 50 kr, Gombos László 1 frt, összesen 67 frt 50 kr, 176 belépőjegy 176 frt, összes jövedelem 243 frt 50 kr, levonva a kiadást 143 frt 43 kr. Tiszta jövedelem 100 frt 07 kr. Medgyesi Lajos pénztáros.

Tűzvész. Hétfőn viradóra éjfélután 1 órakor harangzugás riasztotta föl az embereket. A rózsá-utczában Bardocz László pajtája égett le néhány perc alatt. A nagy hó és a tüzoltók gyors megjelenése megakadályozta a tűz tovább hárapodását. — A mint mondják — a kocsis vasárnapi mulatságából későcskén ment haza s a mint lámpát gyújtott, vigyázatlanságból keletkezett a veszedelem.

Félelvi vizsgák: A torda városi ev. ref. felekezeti iskolákban a szokásos félelvi vizsgák 1. é. febr. 21-en tartattak meg. Az ó-tordai elemi fiúiskolában elnökölt Fűzi Sándor ev. ref. lelkész úr, jelen volt Nsg. Domokos Antal tör. elnök úr és több érdeklődő szüle és tanúgy barát. Ugy az elnök úr, mint a szülők megelégedésüket fejezték ki Bölöni István tanítónak az elért szép eredmény felett. — Az új-tordai ev. ref. fiúiskolában Kallai Sándor ev. ref. lelkész délelőtt, Pethő Miklós és Ferenczi Ferencz isk. szeki tagok a délutáni órákban vezették a vizsgálatot. Pethő Miklós egy ügyes beszédben köszönte meg az egyház nevében L. Csakány Sándor tanító sikeres működését — A tordai felekezeti ev. ref. leány iskolában Pénteken volt a vizsgálat, a növendékek szabatos felelete Mezei Andor tanító és Kovácsné Szabó Lujza tanítónő sikeres működéséről tanuskodnak.

A nagy hó alatt beroskadt a Nagy-utczában Galambosi Miklós timárnak egy omladozó háza. Szerencse, hogy az utczán járókat agyon nem ütötte, s szerencse, hogy a hátolsó szobákban lakó gazda családját agyon nem ütötte. Csodálkozni lehet, hogy ilyen gazdag ember nem építtette fel eddig is azt a ronda házat.

Kitüntetett tanító. Örömmel említjük fel, hogy Adorján Domokos unitárius felekezeti tanítónak a már említett iskolapad találmánya szépen sikerült. A debreczeni tanszer kiállítás következő szövegű okmányával tüntette ki a tanítót:

A
Debreczenben 1894. évi agusztus hóban
Csáky Albin gróf
védnöksége alatt rendezett
Országos tanszerkiállítás
bíráló-bizottsága
iskolapadért
Adorján Domokos tanítónak Tordán
egyhangulag
Bronz-oklevéllel
kitüntetését határozta el.
Míró kiadtuk ez okiratot, Debreczenben, 1894. évi
aug. hó 26. napján tartott bíráló-bizottsági teljes
ülésétől.
Csiki Lajos, Dr. Wolafka Nándor,
b. b. elnök, n. b. elnök,
Vánosa György, P. H. Kursiczky László,
b. titkár, n. b. titkár.

Itélet. Évekkel ezelőtt történt, hogy Alsó-szt.-mihályfalván a legények duhajkodtak az utczán, lármáztak s gyufát gyújtogattak, mire Nagy Lőrincz bíró közéjük ment rendet csinálni. Egy hetvenkedőnek adott is egy pár nyaklevest. Erre egy *Szingyur Vasi* nevű legény egy hosszú kést szart a bíró hátába. A tordai kir. törvényszék febr. 21-én tárgyalta le az esetet s a henczegő legényt egyévi tömlőzre, 10 frtra és 60 frt kártérítésre büntette meg.

Járástanfolyam behozatalát tervezi dr. Wlassics új miniszter, megvalósításával megyei tanügyünk nagyot lendülne s a megyei tantestület egy rég itt hangzottatott ügye valósulna meg.

Soos Lajostól. „Legszebb magyar nóták” című gyűjtemény jelent meg zongoráraalkalmazva Bárd zenemű-kereskedésében Budapesten. Első-dal: „Ha meghalok”, a második: „Erdő, erdő jaj de sürt erdő”.

A ki embertelenül bánik az anyjával. Mező-Kemény telkéről írják, hogy van ott egy M. L. nevű ifju, ki egyéb iránt kolozsvári orvostanhallgató, különös módon akar felszabadulni a gyámság alól, hogy a 300 holdas birtoknak szabad ura legyen minél előbb. Többek között „csak azért haragszik az istenre, hogy miért engedi élni az ő anyját”. A mult év októberétől mindig veri édesanyját, hogy butoljon meg s szabaduljon fel a gyámság alól. E tervében osztozik és segíti a levél szerint egy balászfalvi tanár is, aki nyílt levelező lapon ezt írta volna a kegyetlen ifjunak: „Férfi vagy! bölcsen cselekedj! csak előre! Erre csakugyan a hó 9-én úgy elverte (kf tudja már hányadszor) édes anyját, hogy eszméletlenül maradt — s a jó szomszédok reggelig virasztottak a boldogtalan asszony mellett, ki nagy későn fájdalmas nyögések közt végre eszméletre tért. A hős ifju pedig azon ürügy alatt, hogy balba megy, elment a sógorához a balászfalvi tanárhoz, hogy ott tanácskozzanak, kihez megelőzőleg ilyen tartalmú levelet intézett: „anyámat erővel is szekérbe fogom költetni s úgy vinni önhöz, ahol majd szigorú őrizet alatt egy szobába befogjuk zárni s ott létét a világ előtt eltítkolni”. — E historia elég érdekes — s még inkább, ha mindenik pontja megfelel a valóságnak. Ajánljuk azonban a hatóság figyelmébe a jeles ifju embert.

Számadás. A tordai iparosok önképző egylete öz. Harmath Józsefnétől az u. n. Kölcson könyvtart megvásárolta. Hogy az egyleti pénztár kevésbé terheltségű meg, egy pár lelkes tag — jobbara tagtársaik között gyűjtést végeztek s róla következőleg számol: Az 1. számú gyűjtő iven Gidófalvi Károly gyűjtött. Adtak: Timár János 50 kr, Schustar József 50 kr, Haltrich János, Antkó Károly 20—20 kr, Gidófalvi Károly 1 frt, Tordai József, Horváth Ferencz 20—20 kr, Müller Henrich, Erős Victor 50—50 kr, Si-

ter Andor 20 kr, Csorba Miklós 50 kr, Veress Juliska 20 kr, Veress Zsuzsika 30 kr, Vinogradzki Péter 50 kr, összesen 5 frt 83 kr. A 2. sz. gyűjtő iven Istvánffy János gyűjtött. Adtak: Marinka Miklós 50 kr, Molnár Sándor 10 kr, Bölöni István, Flachbart Károly 50—50 kr, Tenkei Béla 15 kr, Weinberger Herman, Mayer, Dezsán György, Simon Dezső 20—20 kr, Veress Demeter 10 kr, Balog András, Farkas Miklós, Kertész Ferencz, Günczi János 20—20 kr, Szabados Ferencz, Nosztrai István 15—15 kr, Binecz József 20 kr, Czoor József 9 1/2 kr, Hegedüs Ferencz 9 3/4 kr, Porzsolt Balázs 10 kr, Nagy Gyula 5 kr, Sternád Arnold, Miklós Endre, Székely Sándor, Bakó Lajos, Tólos Gyula, Mezei Miklós, Binder Mihály, Szaniszló Albert 20—20 kr, Egy asztaltársaság 1 frt 27 kr, Farkas Gábor 10 kr, Iring Pál 50 kr, Pap Mihály 20 kr, Flachbart Zsigmond 25 kr, Borbély N. Miklós 50 kr, Mike Márton 1 frt, Magyarai Dániel, Hari Árpád, Günczi Miklós 50—50 kr, Tóth Ferencz, Steinhieber János, Demény József 20—20 kr, Sipos Imre, Tóth László 10—10 kr, Frenkel Lipót 50 kr, Kádár Mihály 20 kr, Nagy Béla 10 kr, Társaság 40 kr, Péterfi Tamás, Törös János 50—50 kr, Zsigmond József, Magyarosi Miklós 10—10 kr, Egy társaság 33 kr, Dávid Sámuel, Németi Ferencz, Liptai István Eneyed, Csegozi Dániel, ifj. Blényesi Sámuel, Szabó József 20—20 kr, Borbély György tanár 1 frt, Kmen Ottó, Amusz Ákos, Pap Miklós 10—10 kr, Nemes Ferencz, Kovács József, Bőjte Gábor 20—20 kr, öz. Szabónénál asztaltársaság 2 frt 10, Debreczeni József 30, Gazner Árpád 20 kr, Miskoiezi Miksa 15 kr, Bernád és Polonyi 40 kr, Sipos Béla 20 kr, Ifj. Istváni István 20 kr, összesen 21 frt 38 kr, A két iv összege 27 frt 21 kr.

Magyar gazdák országos kongresszusa. A magyar gazdaközön-ség s a gazdasági testületek körében már a mult év végén napirendre került egy országos gazdaggyűlés tartásának kérdése. Az ügyet az Országos Magyar Gazdasági egyesület vette kezébe, s ma már az országos gazdakongresszus megtartása nem csak határozattá vált, hanem terve ete és szervezete is teljesen meg van állapítva. Eszerint a gazdaggyűlés 1. évi május hó 19., 20., 21., 22. 23-ik napjain Budapesten fog megtartatni. Rendezik: a szövetségbe lépett gazdasági egyesületek végrehajtó bizottsága s az országos magyar gazdasági egyesület és a független gazdák e célra kiküldött bizottságai. Célja e kongresszusnak: mindazon köz- és mezőgazdasági kérdéseknek beható tárgyalása, melyek a jelen gazdasági válsággal összefüggésben vannak s ez alapon oly határozatokra való jutás, melyek a válság enyhítésére a kormány intézkedéseknek s társadalmi tevékenységnek utakat jelölnek ki. A kongresszuson 5 szakosztály működik, ezek: 1. Mezőgazdasági és szaktanácsadói. 2. Hitelbiztosítás és adóügyi. 3. Mezőgazdasági, politikai és értékesítési. 4. Telepítő és kívándorlás, munkás és cseledügyi. 5. Gazdasági érték-képviselői szakosztály. Az elnöki tisztek a magyar társadalom legkiválóbb férfiával vannak betöltve. A szakosztályok bizottságokra vannak felosztva s minden bizottságnak legalább egy előadója van s az előadók száma több, mint 30 hivatott s nagyobb részt országosan ismert szakférfiből áll. A bizottságok keretébe a tárgyalás alapjául felvett kérdések mélyen szétágaznak a gazdasági élet minden ágában, s oly behatóan s részletesen fogják foglalkoztatni a gazdaggyűlést a mezőgazdasági ügyekkel, a mint ez még egy kongresszuson sem történt. A kongresszus tagja lehet, a ki valamely gazdasági testületnek 1. évi január 31-ig tagja volt, vagy a kit az igazoló bizottság felvesz. Tagok az ülésen tanácskozási és szavazati joggal bírnak, a kongresszus összes kiadványait ingyen kapták s a tagok részére kieszközölendő kedvezményekre igényt tartanak. Tagsági díj 5 frt, jelentkezhetni tagul a III. országos gazdakongresszus titkárságánál (Budapest, Köztelek.) Ugyanaz a kongresszus tervezetét is készséggel megküldi az érdeklődőnek, ha ez iránt egy levelező lapon hozzá fordulnak.

Barna vagy fehér kenyér? A barna vagy fehér kenyér egészegebb e, ez a kérdés már régóta vita tárgya, a nélkül, hogy végleges döntés történt volna, a fehér kenyér jobban el terjedve, míg a tudósok nagyobb része a barna kenyér mellett nyilatkozik. Miss Yates Londonban néhány esztendővel ezelő tudományos módon mutatta ki, hogy ha a korpát smás alkotórészeket nem sütjük meg a liszttel együtt, éppen azokat az alkotórészeket távolítjuk el, melyek a csontok és a csontok növelésére szolgálnak s az idegrendszert, tehát az agyvelőt is erősítik. Az orvosok gyomorban szenvedőknek is a barna kenyérrel ajánlják, melyből a korpát el távolítva.

A kolozsvári kereskedelmi és iparminiszter, hogy a gépeknek és alkatrészeinek készítéséhez használatos vas és aczélemeket vont és hengerelt csöveket még mindig nagy mennyiségben hoznak be külföldről, míg a helyi vasgyár, amely a korrupciót hazánkban egyedül gyártja, igen keveset ad el gyárosainknak. Midőn e sajnálatos körülményt közzé tesszük, egyúttal felhívjuk az érdeelt fémiparasainkat, hogy ily nemű szükségleteiket — megfelelő ár és mennyiség esetén — a kitűnő hazai gyárba fogják beszerezni, annál is inkább, mert kereskedelmi miniszter elvileg kijelentette, hogy közszállításoknál és állami kedvezményeknél előnyben részesíti az oly ajánlközöskat, akik hazai eredetű anyagot fognak szállítani.

Jó házból való tanuló leányok és varró leányok fölvetetnek azonnali Értekezhetni a Wolff utca köz-utczai házánál, Amírás Irma divatárassnőnél.

Sz. 97—1895.

Arverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közzé teszi, hogy a tordai kir. járásbíróság 1894. évi 3362. számú végzése következtében Czokó László ügyvéd által képviselt tordai takarékpénztár javára Gr. Spannochi Leo ellen 226 frt s jár. erejéig foganatosított ki-elégítési végrehajtás útján letoglalt és 550 frtra becsült 2 db lóbol álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a tordai kir. járásbíróság 6332—1894. számú végzése folytán 226 frt tökélettel, ennek 1893. évi december 10-ik napjától járó 6% kamatai és eddig összesen 29 frt 64 krban bíróság már megállapított költségek erejéig Gerenden alperes lakásán leendő eszközölésére 1895. évi márczius hó 7-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. LX. évi t. cz. 107. és 108 §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Tordán, 1895. február 14-ik napján.

cz. Germán János,
kir. bírósági végrehajtó.

Az Immisch-féle patkányméreg

legbiztosabb szer patkányok és egerek kiirtására.

Házi állatoknak és embernek ártalmatlan. Használati utasítással ára egy csomagnak 35 és 65 kr.

Kapható Cs. Mike Márton gyógyszeráránál 5—10 Tordán.

